

DOMOLJUB

Izdaja vsak četrtek. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K.) — Posamezna številka se prodaja po 10 vinarov.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo Uredništvu „Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina reklamacije in inserati pa: Upravništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Stev. 43.

V Ljubljani, dne 26. oktobra 1916.

Leto XXIX.

Ministrski predsednik grof Stirka (Stürgkh) umorjen.

V soboto, dne 21. oktobra, je dr. Friederik Adler, sin socialnodemokratskega poslanca dr. Viktorja Adlerja, ob 3. popoldne v gostilniških prostorih hotela »Meissl & Schadt« na Dunaju pri obedu sedečega ministrskega predsednika Stirka iz revolverja trikrat ustrelil v glavo, tako da je ta po par trenutkih izdihnil svojo dušo. Zdaj ob času velikega umiranja, ko pobere toliko življenj vsak dan krute vojske, se nasilna smrt enega človeka gotovo manj čuti, kakor bi se čutila ob mirnih časih. Vendar pa moramo ob takem dogodku postati pozorni, ker je na vsak način silno nevarno, če se začne revolver rabiti kot politično orožje in se politično neljube osebe nasilno z zavratnim umorom izkušajo odstraniti. Umor je vedno nekaj strašnega in vest vsakega poštenega človeka se upira in razburja ob glasu, da je človek po zločinu drugega človeka nasilno umorjen. To čutimo tudi v tem slučaju. Rajni ministrski predsednik ni bil naš prijatelj. Z vso vnemo je kot politik in uradnik stal na prvem mestu v boju proti slovenski gimnaziji v Celju. Izmed veleposestnikov se je on proti splošni volilni pravici najodločnejše in najživahnejše bojeval. Slovenski poslanci so bili proti njemu po sklepah svojega kluba v opoziciji in ne bilo bi v njihovih vrstah veliko žalosti, ko bi se bil od svojega ministrskega sedeža ločil po mirnem potu. Njegov umor nam pa nalaga, da sedaj pozabimo na vse drugo in odločno obsojamo zločinski napad ter iskreno pomilujemo rajnega ministrskega predsednika, da je na tako krut način dokončal svoje življenje.

Stirk je imel svoje prepričanje. Držal

se ga je kot mož, kot poštenjak. Umazana dejanja ni bil sposoben; laži, zvižčnosti ni poznal. To mu priznavajo vsi, ki so kedaj občevali z njim. Nikogar ni speljal na led, nikogar ni prevaral; odkrito in jasno je povedal svojo misel in kar je izpeljal, za to je prevzel sam vso odgovornost. Zdaj gre posebno za to, ali naj se skliče državni zbor ali ne. On je sodil, in to je tudi brez ovinkov vsakemu, kdor ga je o tem vprašal, dokazoval, da sedaj ne kaže sklicati državnega zbora, ker bi to po njegovih mislih državi ne bilo v korist. Tudi temu ni bil osebno naklonjen, da bi se sklicale samo delegacije in sicer tako, da bi se povabili stari delegatje, ki so bili izvoljeni l. 1914, vendar pa temu ni tako odločno nasprotoval, da bi se s to mislijo, naj se skličejo delegacije, ne mogel na noben način sprizajiniti. Bil je mož, ki je protidokaze proti svojemu mnenju sprejel in jih presojal. V občevanju z vsakim je bil vljuden in prijazen, videlo se mu je pa vedno, da se končno zaveda svoje odgovornosti, in da vsled tega ne more vpoštovati vseh nasvetov, ki jih dobiva od drugod.

Preiskava bo pokazala, iz katerih vzrokov je 37letni dr. Adler, osebno zelo premožen, vzdignil revolver in ga izprožil v glavo ministrskega predsednika. Pravijo, da je bil prenapet v vseh ozirih, hitro razdražljiv in da je vkljub temu, da je bil tajnik nemške socialno demokratične stranke v naši državi, vendar bil v neprestanih bojih s strankinim vodstvom in posebej tudi v nasprotju z nazori svojega očeta. Njegov oče je vedno zastopal mnenje, da mora socialna demokracija v rednem političnem boju izvojevati svoje zahteve. Njegovega sina so pa šteli med revolucijsko nadahnjene sodruge. O tem bo, kakor smo že rekli, preiskaval sodnik in končno sговорilo sodišče. Mi moremo zdaj le zopet in zopet obsojati grozno dejanje, ki se je izvršilo in obenem izjaviti, da je

vseh nas sveta dolžnost skrbeti za to, da v duši ljudstva politični umor ne izgubi svojega zločinskega značaja nikdar, tudi v sedanjem težkem, umiranja polnem vojnem času. Politični umor je umor, ki ga prepoveduje božji zakon, in ki ne more prinesiti drugega nego novo in hujše zlo.

Razgovor o vojski.

Zadnjič smo spet povprašali starega Mohorja, kako je z vojsko. Vprašujemo ga blizu tako, kakor časih beremo, da časniki vprašujejo kakega politika ali državnika o svetovnih dogodkih.

No, Mohorjev oča, kaj pa vojska? Menimo, da je v tem strašnem času že tudi vas minila veselost.

Mohor: Vesel te vojske še nikoli nisem bil. Ampak veselo zaupanje v Boga sem imel vedno in ga imam še.

Mi: Zaupanje že, a veselo?

Mohor: Veselo, ker je Bog z nami. Ali niste spet videli? Že tistikrat sem vam pravil, ko je Italija posegla v vojsko, kako je Bog udaril naše sovražnike s slepoto. Ko je Borojevič takorekoč z zadnjimi silami zadrževal Ruse v Karpatih, da niso udri na Ogrsko, takrat se Italija ni genila. Šla je pa v vojsko, ko smo Ruse vrgli in smo imeli spet toliko proste roke, da smo lahko pokazali Lahu pesti in mu zakričali: stoj! In zdaj se je zgodilo prav to. Ko bi bila Romunija udarila takoj, ko so Rusi začeli strašno poletno ofenzivo ob Lucku, kdo ve, če ne bi bili Romuni že globoko v ogrskih nižavah, preden bi bili mogli mi kaj ukreniti. A Romunija je čakala, da smo spet Rusa ustavili in se krépkó oprli ob nove postojanke ter tako lahko pogrešali novih čet. Proste čete so se lahko obrnile zoper Romune in vsi smo priča, kako ženo naše armade Romune čez sibinske prela-

ze nazaj tja, odkoder so prišli. Posebno čudno je še tudi to, da prav takrat, ko bi bili Romuni potrebovali pomoči od juga zoper Bolgare, poveljnik solunskih čet nikamor ni mogel. Ali se ni bil še prav pripravil ali kaj. Leno je gledal, kako sekajo Bolgari Romune po hrbtu. Tako je Romunija, ki so mislili, bogve kako jim bo pomagala, naše sovražnike spravila le v veliko zadrego. Nikar da bi jim ona pomagala, morajo sami nji pomagati, če ji bodo še mogli, da jo rešijo pogube. Zato jaz pravim: z nami je Bog!

Mi: Ali, Mohorjev oča, zakaj se pa vojska tako vleče?

Mohor: Ta je pa spet druga. Če pravim, da je z nami Bog, nočem reči, da smo mi tega posebno vredni. Bog je z nami, ker se je veliko molilo in se še moli in ker Avstrija res ni kriva te strašne vojske. Avstrijski narodi so zadovoljni v Avstriji in si nikamor ne žele, samo doma naj se jim da pravica in potrebna prostost, da morejo lepo napredovati. Avstrija sama pa tudi ni zemlje lačna, da bi radi zemlje napadala druge države, ampak hoče le braniti svoje. Vojsko so napravili drugi, kdo, ho sedit Bog in morda že tudi zgodovina. Zasluzili smo jo pa tudi mi. In kar je najbolj žalostno, še vedno jo zaslužimo. Bog nam pomaga, da zmagovito vzdržujemo, ampak da bi že bilo te stiske konec, tega zares še nismo vredni. Prej smo imeli vsega dosti. Ali smo vedeli hvalo Bogu? Kam še! Tisto malo posta, ki nam ga nalaga Cerkev, se nam je zdelo vse preveč in po mestih je skoraj kar vse vprek prelamljalo poste, že na kmetih je marsikak bahač mislil, da se mora skazovati z mesom v peket. No, in dobili smo cesarske poste, če nismo hoteli zlepa, moramo pa zgrda. Ali ni to kakor pravična kazen? Potem pa, ali ne vemo vsi, zakaj nas Bog še kaznuje? Ali ne zavoljo tiste razuzdanosti, ki se je bila tako razpasla že tudi med nas. Samo lehkomišelnost, uživanje, na toliko prdega nečistovanja. Prišla je vojska. Človek bi mislil: Sedaj bo tega konec. Vojska je čas resnobe in če kateri, čas pokore. Vsi se bomo združili, da pomagamo ogroženi domovini, da pomagamo drug drugemu v tolikerih bridkostih in težavah. Sedaj ne bo ne časa, ne volje za lehkomišelnost, nikar pa za prehl! Ali se je prevaral, kdor je tako mislil! Greha ni manj, ampak brez primere več. A to še ni naihuše. Tudi v vojskah prejšnjih časov je bilo dosti greha. Vojska je že taka, da sirovi ljudje v njej radi še bolj posirove. Ampak v tej vojski je zadobil greh častno državljanstvo! Časih je bil greh greh, zdaj pa ni več. Časih je bil greh sramota, zdaj pa je neka čudna čast. Prešušstvo ni več prešušstvo, ampak menda za može nedolžno razvedrilo, ki ga jim mora vsak privoščiti, za ženske pa takorekoč domoljubno delo. Bog nas varuj, kam smo prišli? Ljudje božji, ali ni še dosti vojske, ali naj nas Bog ko nam je pravzaprav v vsej stiski vendar le še vedno prizanašal, nazadnje res udari? Vidite, zato jaz mislim, da ni še vojske konec, in jaz pravim le to: Bog je dober, da je še vedno z nami. Bog vidi pač, da je vendar še mnogo dobrih. Koliko lepega slišimo in beremo iz vojske. Kakšni so mnogi naši fantje, kakor svetniki! In mnoga de-

kleta in žene doma, kakor mučenice! To Bog vidi. Smili se mu pa tudi Avstrija. Saj je bila vendar toliko stoletij res katoliška, in kaj bi bilo s katoliškimi narodi, ko bi je ne bilo? Zato je očitno Bog z nami, a trpljenje te vojske smo zaslužili in ga še žalibog nismo odsluzili. Ko bi vsaj vsi izprevideli, da tako ne gre in ne gre, da treba tudi božjim zapovedim vrniti veljavo in čast!

Mi: Ali mislite, da bo potemtakem še dolga vojska?

Mohor: Tega ne mislim, ker prav nič ne vem. Ko človek takole premišlja, le pravim, da bi ne bilo nič čuda, če bi Bog prepustil narode še dalje sovraštvu in slepoti. Morda bo pa vendarle prej mir, ko zlasti sv. Oče toliko moli in z njim vsa sv. Cerkev. Da bi se vendar narodi vrnili k Bogu! Saj brez Boga ni prave sreče. In pa, da bi spoznali in priznali božje zapovedi! Zadnjič sem bral neko knjižico zdravnika Derganca. Dr. Derganc govori o čistosti. Laž je, pravi, da bi bila čistost škodljiva. Ne škodljiva, ampak jako koristna je. Čist človek je bolj močan, bolj zadovoljen, bolj vesel. Zakaj se bi to našim vojakom ne povedalo? In če je resnično, zakaj bi se jim pustilo, da greše proti Bogu, sami proti sebi in proti domovini? Ali ne bi bil vojak, ki je tako vajej pokorščine, pokoren tudi v tem? Tiste ženske, ki so pozabile na svojo čast in so ljudstvu in vojaštvu duševno in telesno v pogubo, bi pa bilo treba s šibami segnati v prisilne delavnice! Bi videli, ali bi se napravil red ali ne!

To pravim jaz, stari Mohor, ki stojim ob grobu in mi je mar še samo Boga, domovine Avstrije, našega ljudstva in uboge moje duše.

Politično zločinstvo.

V soboto, 21. oktobra zvečer se je po bliskovo razširila po vsi Avstriji žalostna novica, da je padel avstrijski ministrski predsednik grof Stürgkh kot žrtev zavrtnega napada. Stürgkh je ta dan obedoval v hotelu »Meisl & Schadn« v družbi tirolskega namestnika Toggenburga in barona Aehrenthala. Kar nenkrat stopi k njemu dr. Friderik Adler, sin znanega social. demokratskega voditelja, ki je hitro trikrat zaporedoma vstrelil na ministrskega predsednika. Grof Stürgkh je bil zadet v glavo in je takoj izdihnil.

Morilca, ki je držal še revolver v roki in ni hotel pobegniti, sta prijela baron Aehrenthal in plačilni natakari; vrgla sta ga na tla, dasi je streljal in oba nekoliko obstrelil. — Morilec je urednik lista »Der Kampf«, oženjen, oče treh otrok in tajnik nemške socialno-demokratske stranke. Ko so ga odvedli, se ni nič branil, mirno odgovarjal, pozneje pa molčal, češ, da hoče vse obrazložiti pred sodiščem.

Strašen zločin je povzročil po vsi Avstriji in Nemčiji veliko ogorčenje, zlasti ker je odlični državnik Stürgkh z vso vne- mo posvečal vse svoje vrline in moči blaginji Avstrije in njenih državljanov v teh hudih časih.

Sozalne izjave so došle od nemške vlade, bavarskega kralja, bolgarskega ministrskega predsednika, predsedstva državne zbornice, kranjskega deželnega glavarja dr. Šusteršiča, zastopnikov poslanskih skupin in klubov itd. itd. Na Dunaj je bil pozvan minister za notranje zadeve princ Hohenlohe, ki je zaradi bolehnosti bival na dopustu.

Grof Stürgkh je bil rojen l. 1859 v Gradcu ter je lastnik veleposestva v radgonskem okraju in kot tak zastopnik ustavovernega veleposestva v državnem zboru. V narodnem oziru je bil zmeren Slovenec in Hrvatom je bil čedaljebolj prijazen zlasti, ko je videl, kako junaško se bore naši možje in fantje na bojiščih. Kot mož poštenjak je bil značaj, ki je ljubil in spoštoval moško besedo. Avstrija je v njem izgubila velikega moža. Z njim leže v grob Avstrijec stare korenine.

Pregled po svetu.

Grčija — omaguje. Kralj grški vlada sicer še v Atenah, tudi ima še okrog 40.000 zvestovanih vojakov, a tisti, ki pravijo, da ščitijo male države, razpredajo svoje mreže po Grčiji in ni daleč čas, ko se bo reklo: ententa je spravila vse podse. Venizelos se pripravljaja, da bo zavladal v Solunu, v resnici ga pa ima ententa in njeni zlati denarii na verišah. — V Atenah so bile demonstracije kralju zvestih mornariških čet, ki so bile poprej na razoroženih grških ladiah, in ententi nasprotnega občinstva. Kralj si je ogledal zveste častnike in mornarice; množica ga je burno pozdravljala. — Kraljevo palačo v Atenah je zastražil batalion grške nehote; blizu tam se je na utaboril tudi oddelek francoskih vojakov. Povsem soditi, se hoče kralj pripraviti za obrambo. V Larisi je zbranih veliko vojnih potrebščin: pušk in tobov. Vojakov, ki so mu zvesti, je čez 40.000. — Zdaj čujemo, da so ententariji zahtevali od prometnega ministra 200 železniških voz za prevažanje potrebščin v Macedonijo. Minister se je moral seveda vdati. Kralj Konstantin je poslal lastnoročno nismo ameriškemu predsedniku Wilsonu, ter se bridko pritožuje čez naredbe entente, ki smešijo vsako mednarodno pravo. — Ententine čete v Atenah in Pireju so se pomnožile na 15 tisoč mož. — Venizel se nahaja na skrivnem nekje blizu Aten in čaka trenutka, da bi se kralj umaknil.

Kaj sedaj? Grško ljudstvo, ki je po večini kralju zvesto, stoji pred izbero, da ali zvesto vztraja ob strani svojega kralja in se izroči lakoti — Anglija bi namreč v tem slučaju ustavila vsak dovoz živil — ali pa se da uvrstiti v vojsko štirispornazuma kot klavna živina. Zares žalostna usoda! Štirispornazumu še ni dovolj, da je Grkom izvil iz rok Atene, železnice, da — celo mornarico. Zahteva še več. Ostanke grške armade, ki se niso dali zapeljati k odnahu od svojega kralja, hočejo kot vojne ujetnike internirati na najjužnejšem grškem otoku — Peloponezu. Medtem pa prireajo verolomni grški častniki in vojaki, kateri

razpolagajo z angleškimi milijoni, prave orgije v Solunu, da bi premamili grške mladence in druge nerazumnike ter jih zvalili kot klavne žrtve v Sarrailovo armado proti zmagovitim nemškimi in bolgarskim četam.

Venizelova vlada. Francoski admiral je sporočil grški vladi, da bo došlo v Ate-ne 20.000 vojakov. Obenem se je pa sestavilo ministrstvo nove provizorične vlade v Solunu, ki šteje 11 članov; posamezni člani se imenujejo ministrski svetniki. Predsedstvo ima »triumvirat« Venizel, Danglis in Konduriotis.

Kralj se pripravlja na beg. Grški kralj Konstantin išče pomoči v Ameriki. Pritožil se je zaradi nasilja, ki ga uganja ententa ter prosil za posredovanje. Pripravljen je za beg; čaka le, kaj poreče vlada Združenih držav v Severni Ameriki.

Nočejo miru. Ker so bile nastale govorice, da sta se začeli Nemčija in Rusija pogajati za mir, so se takoj oglasili ruski listi češ, da Rusija vztraja do konca. Italijanski minister Bisolati je izjavil, da se bo vojska nadaljevala, dokler ne bo Nemčija oslABLJENA, Avstro-Ogrska kot država uničena. Toda, kdo je že danes uničen? Ali ne n. pr. Francija, ki o nji pišejo, da bo skoro izgubila vse moške, če bo šlo tako naprej. Tudi Italija je močno krvavela.

Po grškem načinu bi ententa menda rada gospodarila tudi na Španskem. Čujemo, da je nastopila z zahtevo, naj ji Španska prepusti eno pristanišče, kot opirališče za podmorske čolne. Angležem in Francozom diši pristanišče Mahom na otoku Minorka.

Še en ultimatum. Začasna grška vlada v Solunu je izročila Bolgariji ultimatum, ki v nem zahteva, naj takoj izprazni vzhodno Macedonijo.

Svetovna vojska.

Odbiti italijanski napadi na Tirolskem. — **Italijanska križarka potopljena.** — **Nova ruska ofenziva se je ponesrečila.** — **Sovražnik v Dobrudži zopet premagan.** — **Bitka ob Sommi se nadaljuje.** — **Hudi boji pri Solunu.** — **Velik uspeh podmorskih čolnov.**

VOJSKA Z ITALIJO.

Na Krasu Italijani mirujejo; tuintam naraste malo občutnejše topovski ogenj —, toda Italijan nima več tiste sile; najbrž si celi rane in zbira nove čete in novo strelivo za nove napade. Seveda tudi naši ne mirujejo in tako se obe strani pripravljata za nov spopad, pri katerem bodo zopet spoznali Italijani, da butajo z glavo ob zid.

Hrabro soško armado z njenim poveljnikom Borovičem posebno hvali cesarjevo dnevno povelje 17. oktobra. So pa tudi pošteno zaslužili naši fantje in možje to pohvalo, ko so odbili v osmi bitki najhujši naval sovražnika in mu zadali do 100.000 mož izgub.

Italijanska ofenziva na Tirolskem tudi nima sreče. Ko se je ponesrečil predor na Krasu, so začeli Italijani hujše napadati na Tirolskem; najbrž so mislili, da so naši od tam vzeli čete ter jih poslali na Kras. S svojimi napadi v Tirolah bi radi prisilili naše vojni vodstvo, da bi poslalo s Krasa tja svoje čete, ker bi imeli potem sami lažje delo na Krasu.

Zelo hudi boji so se razvili na tirolsko-italijanski meji v pokrajini Pasubija v višini 2000 metrov. Po ljutem topovskem obstreljevanju se je Italijanom posrečilo udreti tuintam v naše postojanke; toda hrabri tirolski strelci so jih 19. oktobra po ljutih bajonetnih bojih vrgli zopet nazaj in ujeli nad 100 mož. Dne 21. oktobra so Italijani tam zopet napadali, a Tirolci so jih prav tako zapodili nazaj. Tudi v dolinah Fleims in Brand je sovražnik večkrat zastoj napadal. V dolini Brand so naši uničili sovražno kompanijo, ujeli 150 mož in zaplenili 10 metalcev min.

Italijanska križarka potopljena. Nemški podmorski čoln je v Sredozem-

li, ponekod po desetkrat na dan; toda vse je bilo zastoj. Zavezniške čete so prešle celo k protinapadu in iztrgale Rusom nekaj jarkov, ki jih Rusi zastoj skušajo dobiti nazaj.

V Galiciji so se razvili zelo ljuti boji zlasti ob reki Narajovki. Tu so Rusi poslali v boj več na novo izpopolnjenih divizij; toda bili so težko poraženi. Vsi ruski napadi so bili krvavo odbiti in nemške čete so udrle iz svojih jarkov za Rusi, osvojile nekaj važnih postojank in ujele 17. oktobra nad 1900 mož in 10 strojnih pušk, 20. oktobra nad 2050 mož in 11 strojnih pušk in 21. oktobra 750 mož.

V jugovzhodnih gozdnih Karpatih in v Bukovini napreduje naš napad. Naše čete so osvojile goro Rusului in višine južno od Dorne Vatre.

ROMUNSKO BOJIŠČE.

Na sedmograškem se bijejo težki gorski boji po zasneženih mejnih prelazih in gorah. Romuni se polagoma umikajo; njih čete silno trpe v karpatski zimi, ker niso vajene gorovja ne mraza.

Pogled na Orșovo.

skem morju potopil italijansko križarko »Libia«; zadel jo je s torpedom.

Spopad med sovražniki se je vršil v Mesinskem prelivu, kakor se poroča z Nizozemskega. Vsled velike megle se angleške in italijanske bojne ladje niso spoznale; ker so mislili, da so naše ladje vdrle tja, so se začeli med seboj obstreljevati. Neko angleško oklopno ladjo so prepeljali težko poškodovano iz tega boja v Neapelj.

RUSKO BOJIŠČE.

Zopet ponesrečena ruska ofenziva. Da bi pomagali Romunom iz zagate, so začeli Rusi v Voliniji in v Galiciji pretekli teden zopet napadati; mislili so naše vodstvo prisiliti, da bi vzelo čete z romunskega bojišča za obrambo ruskih napadov, pa so se uračunali.

V Voliniji so Rusi zapadno od Lucaka in ob Stohodu vprizorili več napadov po svoji navadi v velikanskih množicah in sicer po ljutem obstreljevanju s topovi. Ko so jih zavezniške čete odbile, so se zopet zbrali in znova napad-

ski zimi, ker niso vajene gorovja ne mraza.

V Dobrudži je doživel sovražnik zopet velik poraz. Dne 19. oktobra so začeli topovi v Dobrudži zopet silnejše peti svojo smrtno pesem. Ko so nemški in bolgarski topovi razbili sovražne utrdbe, so naskočile 20. oktobra bolgarske, nemške in turške čete sovražne postojanke in udrle v sovražne utrdbe v črti južno Rašova—Tuzla, vzele Tuzlo, višine severovzhodno od Cocargea in utrdbe pri Cobadinu. Boji so bili zelo hudi. Rusko-romunske čete so se morale umakniti; naši zavezniki jih preganjajo. V teh bojih je bilo ujetih 3000 Rusov, nekaj stotin Romunov, 22 strojnih pušk in 2 metalca min.

FRANCOSKO BOJIŠČE.

Ista pesem: Bitka ob Sommi se nadaljuje z nezmanjšano srditostjo. Zopet so združeni sovražniki iztrgali Nemcem le par postojank in žrtvovali za to tisoče svojih ljudi. Glavni delež pri teh bojih imajo Angleži; na 8 km

širokem prostoru je napadalo najmanj 12 angleških divizij, to je okrog 150 tisoč mož. Nemci so jim zadali več obšutnih porazov, zlasti 19. oktobra, ko so prešli k protinapadu in jim iztrgali precej izgubljenih jarkov. Tudi južno od Somme, kjer se bore zlasti Francozi, so uprizorili Nemci napad in zopet osvojili nekaj izgubljenih rovov in ujeli 172 Francozov ter zaplenili 5 strojnih pušk.

Angleži se poslužujejo v teh bojih velikih oklopnih avtomobilov, v katerih imajo topove in strojne puške. Toda ti avtomobili se niso obnesli; nekaj so jih razbili Nemci, nekaj se jih je pa prevrnilo v jarke, od koder jih ne morejo izvleči.

Klanje ob Sommi. Wolffovemu uradu je došlo iz vojaških krogov poročilo o bojih, ki so se vršili od 9. do 13. oktobra ob Sommi in ki spadajo med največje vojne dogodke strašne bitke ob Sommi. Po kratkem opisu bojev od 9. do 11. oktobra podaja poročilo obširno sliko bojev pri Sully (12. t. m.), kjer je sovražnik šestkrat prešel k naskoku in sicer po strašni artiljerijski predpripravi v 6-10 vrstnih rojih z gostimi kolonami v ozadju, katerim so poveljevali častniki na konjih. Sovražnik je mislil, da je gotovo uničil nemško pehoto s tem strašnim artiljerijskim ognjem največjega kalibra. Pojoč in kričoč so šle množice domnevani gotovi zmagi nasproti. Tem strašnejši je bil dogodek, ki je sledil. Smrt je imela bogato žetev. Nemška pehota ni izgubila kljub težkemu položaju nič na svoji moči, da ne bi vzdražala. Goste kolone Angležev in Francozov so bile v prenoči nemškega ognja v pravem pomenu besede pokošene. Pred gozdom St. Pierre—Vaast se nabaja cela barikada mrličev. 13. t. m. so sovražni napadi nekoliko ponehali. Brezdvomno je gotovo, da je poskušal sovražnik napeti vse sile in tako priboriti odločitev. Nameravan je bil za 12. t. m. predor v največjem obsegu. Izgube sovražnika so dosegle dosedaj še nepoznano število. Kakor so izpovedali ujetniki, štejejo francoske pehotne stotnije komaj 50 za boj sposobnih mož. Vsi ujetniki poročajo, da so Francozi že siti vojne in označajo napor dne 12. t. m. kot brezplodno klanje. Izražajo svoje zadovoljstvo, da so zbežali iz pekla ob Sommi. Tem bolj samozavestno in zmagonosno je razpoloženje pri Nemcih. Poročilo konča: »Boji ob Sommi od 9. do 13. oktobra so bili velikanski boji prve vrste in so prinesli Nemcem ravnotako veliko zmago, kakor Francozom in Angležem težek poraz. Drama ob Sommi se približuje — kakor vse kaže — svojemu višku.«

BOJI V MACEDONIJI.

Sovražna solunska armada nadaljuje ofenzivo proti Bitolju. Pri kolenu reke Črne so srbski oddelki prodrli čez reko in zasedli vas in planoto Veliko selo. Vršili so se srditi in krvavi boji. Srbom so poslali na pomoč francoske

vojake. Bolgarom se je z uspešno brambo in s protinapadi posrečilo ustaviti sovraž. prodiranje; toda boji se še niso končali, ne odločili. Zadnje vojno poročilo naznanja, da so tu posegle v boj že tudi nemške čete, ki so prišle Bolgarom na pomoč. Na drugih delih macedonske fronte sovražnik zastoj uprizori tu in tam kak sunek.

Tedenske novice.

Pomoč vernim dušam! Večinoma se je za vernih duš dan izdala odredba, da naj se grobovi ne razsvetle. — Za tako odredbo je bilo pač merodajno gospodarsko stališče sedanjega časa. Ker se je tudi pri nas ukazalo, naj se na grobeh letos ne prižigajo luči, bomo pa tem pridneje prižigali lučice v podobi molitve ter jih pošiljali k Bogu za drage rajne, zlasti še za padle vojake. Manj lučic — več molitve, več gorečih prošnj! pri sv. daritvi, to naj bo gesto letošnjih prvih dni v novembru.

Nov provincijal. Zastopniki frančiškanskih samostanov provincije sv. Križa so izvolili za svojega vrhovnega predstojnika (provincijala) č. P. Placida Fabiani-ja. Za definitorje (svetovalce) so izvoljeni č. P. Hugolin Sattner, Severin Korošec, Avguštin Čampa, Vincencij Kunstelj. Za varuha (kustosa) provincije je določen prejšnji provincijal č. P. Angel Mlejnik.

Častni znak 2. razreda Rdečega križa z vojno dekoracijo je podeljen g. župniku Frančišku Zvanu v Boh. Bistrici.

Pogreb ministrskega predsednika grofa Stürgkha je bil v torek, 24. oktobra, ob treh popoldne. Truplo se je blagoslovilo v cerkvi sv. Mihaela, nato pa odpeljalo na Štajersko.

Desetletnico službovanja kot vojni superior tretjega graškega armadnega zbora je praznoval 18. oktobra naš rojak msgr. Anton Jaklič v Gradcu.

P. Longin Horak, predstojnik v bivšem goriškem bolniškem zavodu usmiljenih bratov, je toliko okrevaj, da so ga prepeljali iz Ljubljane na Dunaj. Za silo že hodi. Ko se zacelijo velike rane, mu bodo potem operacije vzeli še nekatere granatne drobce iz mesa.

70letnica slovanskega učenjaka. Te dni je obhajal 70letnico rojstva znani hrvatski starinoslovec don Franc Bulić v Splitu. Ob tej priliki je založil 25 tisoč K glavnice, iz katere se bo dajala ustanova 1000 K onemu dijaku visokošolcu, ki bi se posvetil starinoslovstvu.

Smrt mladega junaka. V ribniški vojni bolnišnici je umrl Josip Lovšin, bivši šestošolec v zavodu sv. Stanislava (Št. Vid nad Ljubljano). Lani si je nakopal bolezen na italijanskem bojišču. Počivaj v miru!

Tretja velika vojna pobožnost s procesijo se je izvršila na Dunaju (dne 15. oktobra) ob velikanski udeležbi iz vseh slojev. Zastopana je bila številno tudi cesarska hiša. Po končnem blagoslovu, ki ga je podelil kardinal dr. Piffel z Najsvetejšim, je številna mno-

žica živahno pozdravljala člane cesarske hiše.

Zdravje izboljšalo se je ministru za notranje stvari, princu Hohenlohe. Te dni je zopet prevzel svojo službo.

Črne koze. V zagrebškem bogoslovnem semenišču je obolelo več bogoslovcev vsled črnih koz. Zavod so morali zapreti.

Vinska letina se je zelo slabo obnesla na Nižje Avstrijskem. V Dalmaciji je blago izvrstno, a ga je manj, nego se je pričakovalo. Prodajajo ga po 115—128 K hektoliter.

Snež v Karpatih. Od 19. oktobra dalje je v Karpatih več dni neprestano snežilo. Novi grobovi padlih vojakov imajo sneženo odejo, ki je 1 m visoka.

Vojaške novice.

Pozdravi. S skalnatih pečin pošiljamo presrčne pozdrave vsem slovenskim fantom in dekletom ter vsem bralcem »Domoljuba«: Desetniki Hočevar Alojzij, Šlibar Franc; poddesetniki Lasič Matija, Friel (?) Pavel, Jelen Janez, Japelj Franc; vsi pri oddelku strojnih pušk. — Korp. Albin Planinec naznanja, da se nahaja še s tremi Slovenci v Zagrebu v bolnišnici, kjer čaka operacije; v imenu vseh treh pošilja krepak slovenski pozdrav. — Mih. Gerden pozdravlja vse znance na Dolenjskem iz bolnišnice na Dunaju, kjer zdravi noge, poškodovane na laškem bojišču. — Podlovec Mat. Ogris iz Pliberka na Kor. se zahvaljuje »Domoljubu«, ki ga kratkocasi na straži pred italijanskim Lahom na koroški meji. — Iskrene pozdrave vsem znancem in znankam ter čitateljem »Domoljuba« slovenski podčastniki 4. stotnije pešpolka kranjskih Janezov. Četovodja Premrl Mirko, Jakolin Lojz, Tepina Alojzij, Keglevič Josip, Koželj Ivan, Josip Petje; desetniki: Alojzij Lajovic, oddelek strojnih pušk, Tomšič Metod, Lovšin Alfonz, Smuk Ivan, Sartori Miha, Gruber Ivan. — Obilo pozdravov pošiljamo spodaj podpisani staršem, bratom in sestram kakor tudi vsem znancem in prijateljem z italijanskega bojišča na visokih Dolomitih: Jelnikar Jožef, Rajhenburg; Kern Peter, Cerklje; Jenko Peter, Šutna; Zupan Fran. Št. Janž; Vodnik Fr., Gaberska gora; Pernuš Anton, Tupaliče; vsi pri c. in kr. gorskem topništvu. — Blagovolite sprejeti v »Domoljub« pozdrave slovenskih fantov, ki stojimo sovražniku v bran na mrzlih koroških planinah. Pozdrave pošiljamo vsem čitateljem in čitateljicam »Domoljuba«: Ivan Ložar, Beričevo pri Ljubljani; Ivan Kramar, Blagovica; Kropivšek Franc, Zlatenk; Kos Franc, Zalog; Janše Ivan, Črnavaš; Jamšek Janez, Osredok pri Zidanem mostu. — Prosim priobčite moje srčne pozdrave iz rezervne bolnišnice 1/7, vojna pošta 510, ki jih pošiljam vsem bralcem »Domoljuba« in

»Slovenca«, vsem slov. fantom in dekletom, posebno pa bratom »Orlom«. Bog daj, da bi kmalu premagali sovražnike in bi potem zamenjali častno vojaško obleko s prelepo orlovske uniformo! Potem se bomo z veseljem in še z večjo odločnostjo in navdušenjem zavzemali za naše organizacije, kakor smo se pa poprej. Želim, da bi se vrnili vsi naši fantje in možje zdravi iz bojnih viharjev in kličem: Bog živi našega presvetlega cesarja Franca Jožefa in vso našo Avstrijo. Vsem bratom krepak Na zdar! Jožef Prelesnik, podlovcec (Zdenskavas-Dobropolje). — Slovenski fantje, ki se zdravijo v bolnišnici v B. pošiljajo mnogo pozdravov vsem domačim, staršem, bratom in prijateljem. Teško že pričakujemo, da bi že zopet enkrat šli nad verolomnega Italijana, da bi bil potem vsaj že enkrat konec in da bi se veselo sešli v ljubi domovini. Strelca Jurij Košir iz Mavčič pri Kranju in Luka Zabavnik, Kamnik. Živela Avstrija in nje zavezniki! — Najlepše, srčne pozdrave pošiljamo z ruskega bojišča vsem »Domoljubovim« čitateljem: Anton Praprotnik, Malivrh pri Šmarji; Martin Baloh, Černice; Franc Šilar, Prečina št. 5. Vsi smo zdravi in veseli. Prosimo pa, da bi Bog dal srečno vrnitev.

Imenovanje. Naš cesar Franc Jožef I. je imenoval pruskega princa Henrika I., brata nemškega cesarja Viljema, za c. in kr. velikega admirala.

Važen obisk. Naš minister za vnanje zadeve baron Burian je bival dne 18. oktobra v nemškem glavnem stanu, kjer se je sešel z nemškim državnim kanclerjem - pt. Bethmann-Hollwegom.

Zasluzeno odlikovanje. Poveljnik P. čolna št. 53, poročnik Arnault, ki je napravil s svojim obiskom ameriške obale toliko strahu, je bil odlikovan z redom »Pour le mérite« — za zasluge. Na čolnu 53 služi že tričetrt leta; v tem času je potopil 126 sovražnikovih ladij v vrednosti 450 milijonov mark. Med temi ladjami so tri križarke, drugače pa prevozne vojaške ladje, ki so vozile vojaštvo v Solun.

Spominsko ploščo z napisom »Junakom Krna — braniteljem Bohinja« so odkrili 15. oktobra pri sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru. Vzidana je na zunanji strani lope proti jezeru in Bogatinu.

Četovodja Vid Ambrožič naznanja vsem svojim prijateljem in znancem, da se sedaj nahaja iz zdravstvenih ozirnov na trimesečnem dopustu. Njegov naslov je: Četovodja Vid Ambrožič, Škrjanče 1, pošta Mirna na Dolenjskem.

Za domovino. Dne 9. septembra je padel na Goriškem ob brambi slovenske zemlje proti izdajalskemu Lahu komaj 19letni mladenič Janez Krajnik iz Vitanja na Štajerskem. Služil je pri pionirskem polku. Njegova smrt je hudo zadela dobro rodino, posebno ker mora njegov oče iti k vojakom. Tudi vsi sorodniki in znanci žalujejo za njim, ker so ga poznali kot pridnega in pametnega mladeniča. Nezabni Jan-

ko, počivaj v miru! Bodi ti lahka zemljica na pokopališču komenskem!

Padla sta iz župnije Sv. Gora nad Litijo 21letni Albin Knez iz Breznika št. 21 in 19letni Vincencij Vozel iz Golje št. 5, oba v boju z Rusi, in sicer prvi dne 13. avgusta t. l. pri Nadworni, drugi pa 3. avgusta t. l. pri Rudka Mirynska, okraj Kowel, Volinija. — Mirno spavajta v daljni tuji zemlji; domače pa tolaži Bog!

Počasi, a vendar se še oglašajo naši dragi pogrešanci iz ruskega ujetništva. Tako je prišel zakasnel glas tudi od Josipa Mramorja (iz Zahriba pri Cerknici). Zadnje pismo so prejeli domači pred dobrim letom iz Bukovine; sedaj naznanja iz Rusije, da je zdrav, kar je izredno razveselilo njegove starše, brate in sestre. Želimo tudi drugim družinam enako veselje!

Vojno pokopališče. V Belgradu so ob obletnici prihoda naših vojakov posvetili ondotno vojaško pokopališče, ki na njem počiva 600 avstrijskih, ogrskih in nemških vojakov. Na pokopališču je lep spomenik iz belega marmorja z napisom »Zvesti do smrti 1916«.

Dobro delo stori, kdor bi mogel povedati, kje se nahaja vojak Janez Knez (doma Potoškavas, okraj Litija). Ob vpoklicu je prišel iz Nemčije v Ljubljano, odtod je šel v Judenburg; vojskoval se je na italijanski fronti. Poizveduje njegova žena Alojzija Knez, Essen, West, Amalienstr. 31.

Tovariši v ujetništvu. Ruski ujetnik Mlinar Anton naznanja svoji sestri Francki (Medvedjebrdo, Rovte pri Logatcu), da je zdrav in da so v njegovi družbi še naslednji tovariši: Jože Jerab, Jože Jeršič, Franc Logar iz Rovt, Franc Puc iz Podklanca, Jože Cigale. Pristavljajo: »To želimo, da bi se kmalu videli doma.«

Invalidi se vračajo. Dne 22. oktobra je dospelo na Dunaj zopet 30 avstrijskih in 98 ogrskih invalidov, ki so bili zamenjani z ujetniki sovražnih držav.

Kovačnice za vojsko. V angleških municijskih tvornicah in delavnicah je zaposlenih 2¼ milijona ljudi, med njimi 400.000 žensk in 45.000 oproščanih vojakov.

Neprecenljivo dobro delo. Osrednja Boromejskega društva (za dobro berivo) v Bonnu ob Renu je razposlala v prvih dveh vojnih letih brezplačno 5¼ milijona knjig in časopisov nemškemu vojakom na fronto, v bolnišnice in na ladje.

Vojaštvo v zraku. Francozi se ponašajo, da prvačijo v spretnosti zračnega letanja; toda vprašanje je, če so tudi najbolj spretni v zračnih bojih; kajti odkar traja vojska, so izgubili okroglo 5000 letalcev.

Briandu v spominsko knjigo. Blizu Prosnesa je bil ujet Francoz, ki je pripovedoval, da so francoski vojaki 88. pp., 34. divizije poslali Briandu na njegov zbornični govor sledeče pojasnilo: »Gospod Briand naj vendar ne bi imel tako polnih ust! Preden izjavi, da ni Francoza, ki bi hrepenel po miru, naj bi se blagohotno podal na fronto in vtaknil svoj nos v kak strelski jarek, tam bi se kmalu kaj boljšega naučil.«

Razne novice.

Od sv. Antona v Štangi nad Litijo se nam poroča, da bo tam jesenski shod sv. Šimena in Juda dne 28. in sledečo nedeljo 29. oktobra, kjer bo za romarje — čestilce sv. Antona dvojna služba božja.

Vojsko je hotel videti. V Beljaku so prijeli nekega fantiča iz Gradca po imenu Friderik Jahnel, ki si je bil poiskal primerno ležišče v nekem vagonu. Izpovedal je, da je prišel peš iz Gradca in da hoče iti na italijansko fronto, kjer bi rad vojakom vodo donasal. Oblast mu je pokazala drugo pot, kajti za vojsko še ni zrel.

Ni nas tako malo. Po najnovjših poročilih je samo v Severni Ameriki okroglo 250.000 Slovencev.

Trafikam se je zažugalo, da se jim bo odvzela pravica, ako bi še naprej posameznim odjemalcem (agentom, gostilnam, kavarnam itd.) oddajale večje množine tobaka.

45.000 katoličanov so našteji v Carigradu; od teh je več kot polovica latinskega obreda, ki imajo okrog 70 duhovnikov, med njimi 8 Avstrijcev in 7 Nemcev.

Vpliv vojske na špansko. Kapucinski redovnik Barth, ki je bil ob izbruhu vojne na Francoskem in si je na ta način pomagal, da je pribežal v kapucinski samostan v Barceloni na Španskem ter si je slednjič s pomočjo svojega vrhovnega načelnika v Rimu izposloval dovoljenje, da je mogel iti v domovino, pripoveduje, da stane 1 kg govedine na Španskem 8 K; eno jajce (septembra 1916) je veljalo 20—25 cent. Vino in sadje je pa čudovito poceni. Liter najboljšega Malaga-vina se dobi za 1 K 50 vin. Pivo je zanič in drago. Kruh je dober (bel) in poceni. Španska izvažala živila v ogromnih množinah na Francosko. Ves krompir v severnih pokrajinah je bil že prodan, preden je ozelenel.

Če ni raca. V reki Tisi pri Segedinu je nastavljal ribič Antalfi mreže. Ko je pričel vleči mrežo iz vode, ni šlo prav gladko. Mislil je, da se je zapletla vanjo velika klada, kajti da bi bila tako težka riba, se mu ni zdelo verjetno. Kar naenkrat opazi, da je zapleten v mrežo velik poltretji meter dolg som. Velikan je tehtal 85 kg in je vrgel okrog 600 K.

Vse bolno. Na Ruskem je oholela carinja, ki se je udležila sprejema japonskega princa Kamira. — Zbolel je tudi veliki knez Nikolaj Nikolajevič, ki je bil imenovan za glavnega poveljnika v Dobrudži, a zaradi bolezni ne more zapustiti Kavkaza. — Bolna je pa zlasti ruska državna blagajna, ki mora dati vsak dan za vojsko celih 33 milijonov rubljev.

Strupene gobe. Na Dunaju je umrla cela družina Heindl (starši in 4 otroci) vsled zastrupljenja s strupenimi gobami.

Wilson v smrtni nevarnosti. Dne 20. oktobra je nekdo skočil proti avtomobilu, v katerem se je vozil ameriški prezident Wilson. Pri sebi je imel nož in ste-

klenico, Napadalec, ki baže ni pri pameti, je bil prijel.

Tudi v Ameriki draginja. Nekatera živila so poskočila v ceni zadnje leto za 100 procentov in še čez. Krumpir za 116%, moka za 60%, meso, sir, mleko do 50%.

Kaj ima od tega? Ameriški bogataš Morgan je zapustil 400 milijonov kron; njegove umetniške zbirke so bile vredne 150 milijonov kron. Smotke, ki jih je imel spravljene, so cenili na 40.000 kron. Dve tretjini premoženja je podeloval njegov sin-edinec. Tri milijone kron je prejela njegova farna cerkev sv. Gregorija v Newyorku. — To mu je gotovo prav prišlo pri velikem obračunu. — Bog ve, koliko bo zapustil Wilson in pa njegovi veliki vojni dobavitelji?!

Dopisi.

Sv. Duh pri Stari Loki. Iz ruskega ujetništva se je oglasil Ivan Dakskobler, brat tukajšnje gostilničarke Francke Pintar. Piše, da se z njim nahajajo še sledeči: Elčev Tone iz Pevna, Ortmanov Tone iz Virmaš, Mertanov s Träte, Teletar Francelj, Frankovec iz Gajrova, Žargar s Suhe, Bajželj iz Bitnja in več domaših. Bili so ujeti 13. avgusta 1916. Dopisnica je romala 42 dni. Za enkrat se nahajajo v: Gharhanska gubernija, Kramatanska stacija, Rusija. — Zdravi so vsi. — Pišem zato, da izvedo njih svojci in da ustalim, ki še pogrešajo »izgubljene«, vzklijejo novi upi svidenja. — M. I.

Iz Istre. K zadnjemu dopisu o občnem zboru »Gospodarske zadruga« v Podgradu, ki se je vršil dne 8. oktobra t. l., je dodati še sledeče: Občni zbor je otvoril župnik iz Hrušice g. Hušo ob pol 10. dopoldne. Najprej se je pobrala članarina, nato je bilo vpisovanje novih članov. Potem je poročal predsednik g. župnik Hušo tudi mesto bolnega tajnika g. kurata Logarja iz Preigarij o delovanju zadruga, a o denarnem stanju g. blagajnik nadučitelj Marčelja iz Hrušice. Zadruga ima 611 članov. Članarine se je prejelo 815 K; iz leta 1915. je bilo preostanka 1585 K. Delovanje zadruga je bilo oteženo zavoljo vojske. Tako je deželni kulturni svet za Istro obljubil dati potom zadruga članom na razpolago večje število mrjaščkov zastoj, svinjic pa za polovično ceno ali tudi pod gotovimi pogoji zastoj. Hotel je tudi dati na razpolago denar za nakup plemenskih bikov, ali denarja ni bilo, zato je izostal nakup obojega. — Ker je kljub vojni bilo veliko starejših mož in žensk na občnem zboru, tako da je bila dvorana »Narodnega doma« natlačena, je bila tudi razprava živahna in je trajala skoraj do dveh popoldne. Na koncu je predsednik predlagal, da se izjavi neomejena zvestoba in ljubezen cesarju in domovini, kar je bilo z navdušenjem sprejeto. Sklep se je brzoglavno sporočil na pristojno mesto. Po zaključenem občnem zboru je bila igra za dobitke. Dobitkov je bilo skupno 161, med temi 11 plugov, 110 semenskih dobitkov, 10 cepilnih nožev, 10 grabelj, 10 vrtnarskih žaglic in drugo. — Na občnem zboru jih je bilo veliko, ki so predlagali, da se plug v prihodnje ne nabavlja za dobitke, ker veliko stane, in kdor ga enkrat dobi, ga drugič ne sme več; rajši naj se pšeskrbi več semen. Glede semen misel res ni napačna. Pravzaprav je glavni namen zadruga, da za svoje člano preskrbi semen ne le za igro, temveč tudi za plačilo. Potrebno bi bilo, da bi se zadruga pobrigala za sadjereje in omislila primeren vrt za gojenje mladik. V tem in v drugih ozirih čaka zadruga veliko dela v bodočih dneh. Upamo, da bo vodstvo zadruga umevalo čas, vsestransko podpiralo člano v gospodarstvu, in hvaležnost ljudstva mu ne izostane. Na vsak način pa se mora pobrigati že zdaj, da se ohrani podlaga kmetijstva — namreč dobra semena in zdrava živina; zato naj na pristojnih mestih deluje, da dobimo vsaj pomladnih semen, da pridemo do plemenskih svinjic, uredi vprašanje bikov in, kar je najbolj važno, da dobe, oziroma ohranijo kmetje zadošči krme za svojo živino. Kmetički gospodarji pa si dobro zapomnimo: vsi v zadrugu, vsi! Skupno se bomo ohranili, z združe-

nimi močmi obranili in utrdili svoj dom. Kdor te dolžnosti ne pripozna, ne želi dobro ne sebi ne bližnjemu.

Na dopustu.

V.

»In ti si bil pri njem, ko mu srce prebila je svinčenka?«
vprašuje skrbno materno srce,
oko pa orosi ji solza grenka.

»Da, bil sem, mamica;
in zadnje, kar je mogel djati,
poslednja misel, zadnji klic,
je bil na-te, predraga mati!«

»In da sem bila tam,
ko krogla je srce predrla, —
kot on od bolečin,
jaz tuge bila bi umrla.«

Vide z Mirne.

»Le kaj sem naredila?... Česa me dolže?«

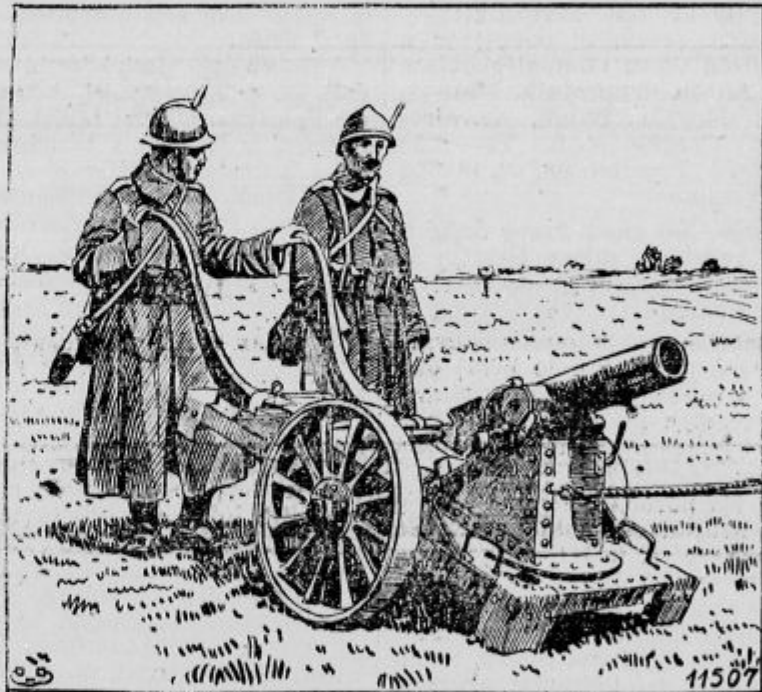
»Obdolžena si,« jo nagovori sodnik, »da si Lucijo Rotarjevo učila vražarstva. Velela si ji, da naj obesi na topolo tole cunjjo, da se potem vrne njen ženin. Zapeljala si jo v vražo.«

Za glavo mi ne pojde, si misli Mahnečka, ako ni drugega. »Vražja baba, da me je izdala!«

Mineval jo je strah pred sodbo.

»Zaradi tega me menda ne boste obesili,« odvrne nekoliko pogumnejša. »Kaj sem pa hotela drugega, da bi imela mir pred njo?«

»Odgovori brez ovinkov in priznaj grdo obdolžitve,« jo opomni sodnik in vpraša: »Ali si ti res svetovala Luciji Rotarjevi, naj obesi na topolo tole cunjjo, ruto ali kali, last nekega Andreja, in v kateri so baje bili tudi njegovi lasje« — posebno poudari, — »z name-nom, da bi tistega Andreja, ki si ga

Francoski možnar.

Listek

Iz časov čarovnic.

Črtica iz naše preteklosti.

Spisal Podgoričan.

(Dalje.)

V.

Mahnečka pride vsa strta pred sodnika. Zavedala se sicer ni nobenega imena vrednega pregreška, ali da je prišel rtneški birič po njo in jo meni nič, tebi nič tiral na Rtnek, kjer je bil že zaprt njen mož in drugi Dvorjanci, jo je razburjalo.

želi Lucija Rotarjeva v zakon, privabila nazaj?«

»Gnadjivi gospod sodnik, vse bom povedala po resnici, vse na drobno in na dolgo, kakor je bilo. Zakaj bi skrivala, ako se je ona sama izdala. Mene ni treba biti ničesar sram, pa prav ničesar,« začne Mahnečka gostobesedno. »Vsedla se bom, ker se mi nekoliko noge tresejo, ker sem mislila, da me dolžite, da sem jaz točo naredila, pa vam bom vse natanko razodela, saj pade tako vse na to vražjo babo, zaradi katere bi bili naši dedci kmalu v veliko nesrečo prišli. Jaz sem nedolžna, jaz sem se jo samo odkrižala na ta način! Vse bom povedala, vse gospod sodnik, naj potem ona »gori gleda«.

Mahnečka se vsede na klop in nadaljuje:

»Oh, ta Lucija Rotarjeva! Veste, ta ženska ni taka, kakor se kaže. Lju-

dje, ki ne opazijo vsega, mislijo, Bog vé, kako je poštena in zgledna. Tudi jaz bi tako mislila, ko bi ne vedela! Pa ta Lucija, ki ima že tri križe na hrbtu in ki bi morala biti prav za prav že pametna v teh letih in bi morala opustiti misel na moža, katerega prej ni dobila, ko je bila še »gorji«, ta ženska še sedaj nori. Veste, moj mož, ki hodi večji del leta s krošnjo po svetu, je bil pred tremi ali štirimi leti ali kall, pripeljal iz tujine s seboj nekega moškega, fanta pri dvajsetih letih, ki sta se bila seznanila »pod krošnjo« in sta potem skupaj hodila od hiše do hiše in barantala tako, da s čimer eden ni mogel postreči ljudem, je pa drugi. Razumela sta se in se podpirala; godilo se jima je prav dobro. No, ker ta fant, Andrejec mu je ime, piše se pa Cvet, ni imel kam domov, je hodil z mojim na dom. Fant pri teh letih je bil čeden, rejen bolj kakor dvorski fantje, ki so postavali doma ali pa hodili v Rtnek na tla. Pa tudi bolj zgovoren je bil kakor drugi, saj veste, da krošnja se ne ponuja sama, zato je pa dopadal dekletom. In veste, celo tale Lucija, Bog ji odpusti, ker me je izdala, je začela misliti, da jo bo peljal pred oltar, ker jo je včasih bolj prijazno nagovoril. Jaz sem se smejala sama pri sebi, in sem mislila, da iz tega nič ne bo, saj je bila po moji pameti že prestara za fanta, — pa vsake oči imajo svojega malarja — sčasoma se je tudi Andrej sprijaznil s to mislijo; jaz sem se pa spet smejala, ko sem videla, kako je fant neumen; pa sem si mislila, če je tako prav, naj se pa vzameta, Lucija ima bajto, kjer bosta lahko prebivala, on ima pa krošnjo, ki bo dajala kruha obema in tistim, ki jih še Bog pošlje v bajto. In ko je prišel čas, da je moral moj mož s krošnjo, je šel z njim tudi Andrej kakor druga leta in lani. Toda letos se je vrnil moj mož sam in ne oba kakor druga leta. In še predno sem ga utegnila vprašati, kje je ostal Andrej, je ta Lucija »padla« v hišo, in vprašala: Kje je pa Andrej? O, ko bi jo bili vi videli, kako so jo barve spreletavale, ki ji je moj mož povedal, da sta šla vsaksebi in da ga ne bo več. O, kako je bila potrta, da sem morala vzdihniti: Tako stara, pa tako neumna in otročja. Vse je hotela natanko vedeti, zakaj sta se razdrla, kaj je rekel tisti Andrej, in kod hodi sedaj. Ni mu verjela, ko ji je rekel: Nikoli te ne bo vzela! Iz glave si ga izbija! On, kajpada, ki je bolj trdega srca, je ni znal potolažiti in ko je silila vanj, naj ji vendar pove, zakaj bi je ne maral, jo je zavrnil: Njega pojdi vprašat, mene pa v miru pusti s takimi traparijami.

(Dalje.)

ISKRE.

Bodi vedno usmiljeni brat!

Srečen, kdor more govoriti: nimam časa za strasti.

Kvišku, vedno više, vedno više, bodi naše vodilo!

Slovenski dom.

Zaté žari srcé gorkó,
zaté solzi se mi okó —
slovenski dom — spomin sladak!
Kateri dom ti je enak?

Ne, ne. Na zemlji kraja ni
milejšega, kot dom moj ti!
Ti biser mojega srcá;
ti radost mojega duhá.

Saj v tebi moj prebiva rod:
trpeči rod, obdan nezgod;
a vendar zate ves gori,
nerad, nerad te zapusti.

Oj dom, ti kraj mi posvečen!
s krvjo očetov napojen;
ti kraj si bridkih bolečin,
a tudi srčnih kraj milin.

Oj sladki dom! Glej, vse ti dam,
vse, kar premorem, kar imam;
in če zahtevaš mojo kri,
srce ti rado jo darí.

Zaté ljubezni srčne vnet,
goreče molim spet in spet:
Ohrani večni mi Gospod
moj dragi dom, moj verni rod!
R. Silvester.

Slike in črtice z bojišč.**Par kerakov odločuje . . .**

Korporal Ivan Jemec, doma v Zg. Ribčah pri Kresnicah opisuje, kako je bil slučajno, bolje po božjem navdihu, rešen gotove smrti:

Streliški jarek, 4. VIII. 1916.

Draga mamica! Kako kaj z Vami? Ste-li zdravi? In sestrice? . . . Jaz sem še zdrav in živ po božji volji. Sporočam, da mi je včeraj edinole Bog ohranil življenje. Bilo je tako-le: Naš sovražnik je opazil nekaj mož, ki so šli opoldne iz službe. Jel je prožiti kanone in metati granate najprej pred nas in slednjič na naše postojanke. Jaz sem bil prav v tistem krogu, kamor so padali izstrelki. Dvigali so velikanske plasti zemlje v zrak, pa tudi kosi granat so sikali kakor veliki sršeni okrog nas. Šel sem po jarku po vseh štirih ter priporočal tovarišem, naj se skrijejo po luknjah, kolikor le mogoče. Prišel sem na levo králo rojne črte, kjer sem malo počakal. Sovražna artiljerija je še vedno delovala in bruhala ogenj na nas. Ko tako stojim, me navdahne ljubi Bog z mislijo: »pojdi malo naprej!« In res, kar prestavil sem se dalje in napravil tri korake. Kadar je zabučalo, sem se nehote sklonil k tlom. In sedaj. Hipoma nekaj zahrešči — in v mojem obližju se nekaj z grozovitim pokom razleti! Prsti, ki jo je izstrellek vrgel na vse strani, me je skoraj zasula. Ko se nekoliko otresem in iz prsti naokoli pogledam, opazim, da se tudi dvema tovarišema zraven mene ni nič posebnega

pripetilo. Enega je pač nekoliko zasulo, pa se je hitro otresel, kakor mokra kokoš. Hitro smo skočili zopet vsak na svoj prejšnji prostor, ki nam je bil odkazan. Kake pol ure so še pokale granate, pa so šle vse nekam naprej. Ko je vse potihnilo, sem šel gledat, da vidim, kam ravno je udarila prejšnja granata, ki bi me bila kmalu zmlinčila. Prepričal sem se, da je udarila prav na tisto mesto, kjer sem stal, ko me je obšnila misel: »pojdi malo naprej!« Ako bi ne bil sledil tej misli, pa bi bilo po meni.

Tako mi je ljubi Bog preprečil pretečo smrt, za kar mu bom hvaležen. Z vsako kretnjo je človek lahko ob življenje, ali pa ravno nasprotno: z vsakim gibljajem se lahko obvarujem smrti, če Bog hoče.

Ob sklepu Vas srčno pozdravljam, kakor tudi sestrice Miciko in Angelo. Vdani sin Žani.

»Strahovi. Mrtvi vstajajo!«

Postavili smo si poletnega večera na zeleni bukovinski ravnini male šotore, zakurili ogenj ter grelí mesne »koneve«. Vzhajajoči ščip je razsvetljeval čarovito okolico s srebrnimi žarki; po prostrani planoti je vladal večerni mir. Pani Moskali, ki so se umikali ves teden in nam pustili marsikaterega ujetnika, so bili to noč oddaljeni najmanj deset kilometrov od našega tabora.

Bili smo tisti večer izredno dobre volje. Sedeči po šotorih v sanjavi mesečini smo oživljali stare spomine. Pogovor je nanesele celo na čarovnice. Dobe se ljudje, ki še danes o takih stvarih niso na jasnem. Napeto nas je poslušal neki star vojak. »Strahov,« je rekel, »se več ne bojim; pač pa me jeze čarovnice, s katerimi so po mojem mnenju v zvezi vsi letalci in zrakoplovci.« — Drugi je zopet pobijal čarovnice, zagovarjal pa strahove, s katerimi je imel v »civilu« često opraviti. Nazadnje se je razkoračil izkušen četovodja trdeč, da ni ne strahov ne čarovnic; ker če bi bile, bi imeli mi opraviti s sovražnikovi, sovražnik pa z našimi čarovnicami. Tako pa imamo vsaj pred njimi oboji mir. — Glasen smeh je sledil v pritrjevanje pametnim besedam.

Nenavaden prizor je hipoma prekinil živahno govorico. Kup črne zemlje, sličen novoizkopanemu grobu, se je pričel majati in dvigati. »Strahovi! Mrtvi vstajajo!« smo šaleč se plašili drug drugega. Štirje pa poberejo puške ter hajdi proti nenavadnemu grobu, oddaljenemu kakih 20 korakov od prejšnjega prostora. Tam se postavijo kakor straža in opazujejo z napetim očesom gomilo. Ponovno se strese kup prsti in zopet miruje.

To se je ponovilo parkrat. Naposled prileze iz jame kakor dete, brez kape in orožja — ruski vojak. Naši so ga prijeli, da ga izroče poveljstvu; toda vojak je takoj omahnil in padel v nezavest. Zapazili smo na roki in obrazu velike rane, kar je pričalo, da vojak ni imel slabega vohunskega namena.

Ranjenemu Rusu se je kmalu povrnila zavest, dali smo mu večerje, nato pa je zgovorni vojak razkladal, kako je bil živ pokopan. Krvaveča rana in pa nagli pohod sta ga oslabila, da ni mogel naprej. Obležal je nezavesten. Sanitejci bežeče ruske posadke so ga v sodbi da je mrtev, naglo zakopali v plitev grob. Rešil se je, ker ga je krilo le nekoliko rahle prsti.

Z zanimanjem smo poslušali sovražnega ranjenca. Utrdili smo se v prepričanju, da zdrav vojak vse prenese. Reši se celo iz groba.

Limbarski.

Pismo iz Galicije.

(Piše poročnik Jože Barle.)

Jesen je priromala v Galicijo in prinesla s seboj gost, droban dež, ki neprenehoma prši iz sivih težkih oblakov. Cela ljuba jesen en sam neljub dež. V začetku oktobra sem oblekel deževni plašč, pa ga bom slekel koncem novembra; ko bo nastopila zima. — Dež je pa prinesel s seboj blato — pa ne tako, kakor je pri Vas doma, če se čista malo zmoči. O ne: Gališko blato nima dna. Največja umetnost je po takem blatju »marširati«. Stopim varno, češ, morda pa bo le držalo, pa se udere do kolen; uprem se z drugo nogo, da izvlečem prvo, pa se udere še druga. Končno oprostim z veliko težavo obe nogi, pa sem vesel, da niso čevlji ostali v blatju.

Moskalu pa prav nič ne diši gališki dež; izgubil je vse veselje, da bi nam še delal zgago s svojimi napadi, ki se jih tako nismo nič bali. Samo semintja še »puca«, da se pač navada ne opusti. Mi pa se stricu Moskalu smejamo, sedeči po podzemeljskih jamah, kakor jazbeci. Da bi naši ljudje enkrat videli naša podzemeljska stanovanja! Od začudenja bi usta odprli in jih pozabili zapreti! V svojem stanovanju — par metrov pod zemljo — imam mizo, stol, posteljo in celo kos nekega velikega ogledala. Stene imam okrašene s slikami, ki mi jih je naslikal domač umetnik-vojak, s podobami iz časopisov in z razglednicami, ki sem jih dobil od svojih dragih iz domovine.

Najlepše pa je opremljena naša častniška obednica. Tla so potlakana z deskami, stene prevlečene z debelim papirjem. V enem kotu stoji velik gramofon, Stene so vse poslikane in popisane — delo naših vojakov. Tako stoji zunaj na vratih (hrvaški) napis: »Zdravi došli! Zdravi došli!« Znotraj pa: »Još zdraviji otišli!« Na eni steni je slika, ki predstavlja vojaka, kako se, ves srečen, sprehaja v družbi vaških deklet, spodaj je napis: »Na dopustu!« Slikarjeva hudomušnost pa je dala vojaku poteze našega vojnega kurata, ki se je do solz smejal, ko je sliko videl. — Na drugi strani je slika, kako neki častnik lastnoročno žene iz hleva mršavo kravo; napis: »Rekvirirana krava«. V častniku pa je izborno zadet naš proviantni častnik. — Na eni steni je lepo slikan napis: »Puna srca,

pune čaše — neka živi, što je naše!« — Zraven je napis: »Kraljevič je Marko — Hrabar junak bio — Nego je i hrabro — Rujno vince plo«. — Na eni steni je zopet napis: »Staro vino, nova šala — Novo vino, stara šala.« Itd.

V tej obednici se vsak dan shaja zabavna družba veselih častnikov, ki redno vržejo svoj tarok, ali napravijo šah, so vedno židane volje, četudi preko njihovih glav krožijo granate.

Tako mineva dan za dnem, teden za tednom. In kdaj pride srečni dan, ko se bomo vrnili k svojim ljubim in dragim? To ve le Bog!

Grof Stürgkh.

Gospodarske stvari.

Gospodarski in tržni pregled.

Cene prešičev. Pqvsod povprašujejo, kako je zdaj s cenami prešičev. Ker gre za milijone narodnega premoženja, pričujemo dotične vladne odredbe, da si more vsak sam napraviti jasno sodbo. Odlok ministrstva z dne 6. VI. 1916 (R.-G.-Bl. Nr. 211), ki je obvezen za vse cesarstvo, se glasi:

Pri prodaji živih prešičev na kraju prevzetja (iz hleva) se ne smejo ne zahtevati, ne plačati višje cene, kakor sledeče:

Za debele prešiče:

1. Za prešiče za rejo (60—90 kg) pri prodaji onemu, ki bo pital, za 1 kg žive teže 6 K.

2. Živali vsake teže za klanje za 1 kg po budimpeštanski navadi 6.80 K.

Za mesne prešiče čez 40 kg za 1 kg žive teže 4 K 70 vin. Klanje debelih prešičev pod 60 kg in mesnatih pod 40 kg za prodajo je prepovedano. Za prešiče teh tež (prelahkih) in za plemenske ni najvišjih cen. V teh cenah so tudi vsi stroški za nakladanje prešičev pri bližnji postaji. Cena za debele prešiče, ki se prodajajo za klanje, se določi po klavni tež. Zato je merodajna živa teža po odbitku 22½ kg pri vsakem prešiču. Od izračunjene vsote se odtegnejo 4%.

Če se prodajo zaklani prešiči celi ali v polovicah, imajo deželne vlade določiti najvišje cene, ki pa ne smejo presežati 780 K za 100 kg (klavne) teže.

Tako odlok ministrstva. Iz njega je razvidno, da se štejejo za debele prešiče vsi, ki imajo nad 60 kg. Brez podlage je torej ona pretveza mesarjev, da so debeli le oni, ki imajo eno tretjino žive teže špeha. Ta razlaga je čisto samovoljna.

Odlok c. kr. deželne vlade z dne 28. septembra 1916, št. 29.576, se glasi:

Zadnji čas se je opazilo, da prekupci nakupujejo v veliki množini prešiče in jih pošiljajo iz dežele. Ker se s tako nenadzorovano odprodajo zelo otežuje preskrba armade in prebivalstva s prešičjimi pridelki, posebno s slanino in mastjo, je potrebno, da se primerno uredi tudi prešičji promet na Kranjskem.

Izdaja živinskih potnih listov za prešiče, ki bi jih hotel kdo izvažati čez deželne meje, je dovoljena le okrajnemu glavarstvu, katero sme take živinske potne liste izdelati le na podlagi posebnega od deželne vlade od slučaja do slučaja izdanega dovoljenja.

To določilo je treba posebno dobro in splošno razglasiti.

Deželna komisija za ureditev živinskega prometa je zdaj v svoj delokrog prevzela tudi promet s prešiči in bo tozadevno postopala na enaki način, kakor glede prometa z govedo.

C. in kr. 5. armadno poveljstvo je podelilo »Deželni komisiji za dobavo klavne živine« dobavo za armado potrebnih prešičev. Dobavnica bo preskrbovala s prešiči tudi civilno prebivalstvo.

Po tem odloku je prepovedan vsak izvoz iz dežele brez posebnega dovoljenja. »Deželnemu mestu za klavno živino« se izroči dobava za armado. Lahko preskrbuje tudi civilno prebivalstvo, pa ne izključno, da bi bilo drugim prepovedano kupiti, kar lastnik sam proda.

Odlok c. kr. deželne vlade z dne 3. oktobra 1916, št. 30.458, se glasi:

1. Nakupovanje prešičev hode od hiše do hiše je prepovedano.

2. Ta prepoved ne velja: a) za osebe, ki nakupujejo za kranjsko »Deželno mesto za nabavo klavne živine«; b) za nakup prešičev za rejo.

3. Prestopki tega ukaza se kaznujejo po § 10. min. uk. z dne 8. maja 1915.

4. Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Določen je torej le promet; v cenah ni ničesar spremenjenega in se tudi ne da spremeniti, ker odredba ministrstva velja za vse dežele. Čisto pristo ti je pa, ako hočeš prostovoljno prodati prešiča po nižji ceni in se o tem dogovoriš z določenimi nakupovalci. Ministrstvo je le določilo cene, čez katere se ne sme iti. Lahko pa prešička, naj ima tudi 200 kg, prodaš po 2 K en kilogram. Če pa zahtevaš najvišje cene, se mora plačati za žival, ki ima 90 kg 447 K 20 vin. 1 kg pride po 4 K 95 vin. Če se bo rekviriralo, se mora plačati vse po najvišjih cenah, če je žival res lopa, ker merodajen je za cene

le odlok ministrstva. Pri natančnem vpogledu v odlok je tudi jasno, da je prepovedano nakupovati le od hiše do hiše. Če rabiš prešiča zase, pa se zmešiš z gospodarjem, je to čisto prosto. Tudi zaklane prešiče sme lastnik poljubno prodajati. Meščani, delavci in uradniki si čisto poljubno nakupijo prešiče za svoje potrebe. Po sedanjih določbah torej ni tako hudo, kakor se vidi na prvi pogled. Kdor pa nima sam prešičev, naj hiti z nakupom, ker bo zadrega vedno hujša.

Predivo. Za predivo so bile določene z odlokom ministrstva z dne 15. septembra 1915 (R.-G.-Bl. Nr. 267) najvišje cene. Te so se potrdile z odlokom dne 22. julija 1916 (R.-G.-Bl. Nr. 230) tudi za tekoče leto. Za suho blago veljajo sledeče najvišje cene:

Ia, to je izmikano blago, katero je popolno dobro za uporabo, 270; sicer pa Ia 220, IIa 180, IIIa 160. Izmikani ostanki: Ia 120, IIa 90, IIIa 60. Cene se razumejo brez zavoja na prevzemni postaji. Če se izlepa ne pobotajo, določuje v ceni pristojno okrajno sodišče. — Primerilo se je na Dolenjskem, da je kmet prodal nekemu zastopniku predivo na postaji. Kupec je določil, da je Ia blago ter mu po teži plačal predivo. Kmetu se je zdelo, da je veliko premalo dobil, dognal je prave cene, šel k sodišču in prejemnik mu je moral še 80 K plačati. Zunaj ga je zastopnik prosil, naj tega nikar nobenemu ne pove. To so poštenjaki! — Kdor bo torej predivo prodajal, naj bo zelo previden. Plačati se mu mora po zgoraj imenovanih cenah. Da cen ne bodo trgali, glejte že pri trenju in mikanju, da bo blago res prvovrstno.

Vrednost gozdnega listja za gnoj. Večkrat smo slišali, da je listje iz gozdov ali smrečje kakor gnoj le dobra prst brez prave gnojilne vrednosti. Zdaj je dokazal dr. Jož. Kuhn, da je v 1000 kg bukovega listja (dober voz): 24 kg apna, 25 kg kalija in 270 kg fosforne kisline. V smrečju: 185 kg apna, 15 kg kalija in 28 kg fosforne kisline. Nevarnost je vendar velika, da bodo zaradi popolne porabe listja gozdi preveč opešali. Listje jim ohrani vlago in da redilno moč. — Če se napravijo betonirani hlevi, da se bo gnojnica otekala, se porabi dobra polovica nastilja manj. Le rabi torej listje po potrebi, ker je res gnojilno, varuj ga pa kolikor mogoče, da bo gozd dobro uspeval.

Vrednost jedrc in pešk za olje. Ker je pomanjkanje olja zelo občutno, so začeli rabiti za nabavo olja vse peške in jedrea rastlin. Če je olje tudi nekoliko grenko, je za stroje vendar dobro. Prav vsako seme dreves ima olje v sebi. Množina olja v jedrih je sledeča: Od jabolk 17—19%, od hrušk 18—20, od črešenj 20, od češpelj 40—42, breskev 45—48, mandljev 48—50, lešnikov 50 do 60, orehov 40—45, buč in kumar 20 do 25. Zir ima 43—45% olja, seme od hipe 25—28, koprive 30—32, smreke 25—30, jelke 32—33%. Več sto vagonov olja bi

se lahko napravilo, ko bi ljudje malo bolj pazili le na peške raznega sadja.

Živinoreja v Nemčiji. Krompir. Na Nemškem se je od spomladi do septembra povišalo število goveje živine za 416.767 glav. Zdaj imajo še 20.338.950 govedi. Število prešičev se je pomnožilo za 3.923.906. Zdaj jih imajo 17.261.108. Pred vojsko jih je bilo v Nemčiji 25 milijonov. Seveda je tudi letošnji napredek le navidezen; saj bodo kmetje še le začeli klati. V resnici je torej število prešičev padlo. Vse moči napanjajo zdaj, da bi se več debelih prešičev dobilo. Kdor se zaveže, da bo izredil prešiča, težkega 112 kg, dobi 125 kg močnih krmil po prav zmerni ceni. Tudi mestnih pitališč je vedno več. Dajejo jim pomije iz bolnic in raznih zavodov. — Mesa sme vsak na teden le 1/4 kg porabiti. Spomladi bodo to množino najbrž zvišali. — Krompir je gori (v Nemčiji) prav slabo obrodil. Za vsako osebo dajo na dan 625—750 g krompirja. 90 g masti je dovoljeno porabiti za eno osebo v tednu. To je precej pičlo. Ni gotovo, če bo mogoče to množino preskrbeti za celo zimo. Vojška uprava na Nemškem je menila, da bo vse seno sama dobila s prostovoljno kupčijo; toda kmetje niso hoteli prodati po najvišjih cenah. Zdaj se je okrajnim zastopom naročilo, da morajo preskrbeti 10 milijonov stotov sena.

Žito, sladkor na Danskem. Na Danskem so skoro popolnoma opustili pridelovanje žita, ker jim mlekarstvo največ nese. Potrebno žito so uvažali iz tujega. Zaradi angleške blokade je bil dovoz vedno težavnejši. Zdaj je vlada sama kupila velike množine žita v Ameriki, da je prehrana ljudstva zagotovljena. Primanjkuje jim pa vedno bolj sladkorja; zdaj hoče vlada vpejlati sladkorne karte.

Tudi na Francoskem je malo sladkorja. Navadna leta so ga pridelali 70.000 vagonov, letos ga bo komaj 25 tisoč vagonov. Sicer jim to ne bo povzročalo posebne skrbi, ker dobe lahko trsni sladkor s Kube ali iz Azije.

V Švici manjka krompirja. Plačujejo ga po 19 frankov. Letos ga bodo težko dobili iz Nemčije, od koder so ga navadno dobivali. Tudi seno ima zelo visoko ceno.

Proso. Nekateri listi so sporočali novico, da oblast prosa ne bo zasegla in ga bo vsak poljubno lahko porabil. Za phanje torej ne bo treba nobenega posebnega dovoljenja. — S tem bi bilo pač precej pomagano našim ljudem, ki jim je kaša še vedno dobra paša. Tudi gospoda se je pri nas ne brani.

Piva bo še manj. Finančno ministrstvo je izdalo naredbo, ki določa, da smejo pivovarne za mesec oktober izdelati samo četrtino tiste množine piva, ki je bila zvarjena pred vojsko.

Lupinast zaklad — zaplenjen. Nedavno je spravila čez mejo z Ogrske v Marijine Vare neka Berta Löwy (ime znači židovsko pokolenje) 344.000 jajc. Imela jih je shranjene v nekem skla-

dišču v nadi, da jih speča z velikanskim dobičkom, ko se bodo še nekoliko podražila. Okrožno sodišče je pa izvedelo za ta v sedanjih časih dragoceni zaklad, ga zaplenilo, lastnico pa izročilo dunajskemu sodišču.

Nova naredba. C. kr. deželna vlada je zaukazala, da se za peko kruha sme porabiti samo 60 odstotkov krušne pšenične in ržene moke; ostanek (40 odstotkov) se mora nadomestiti s krompirjem, s koruzno ali pa ječmenovo moko. To določilo ima veljavo za obrtniško, kakor tudi za peko v domačem gospodinjstvu. Prodajalci kruha bodo morali na vidnem prostoru zapisati, koliko in kakšno zmes so pridelali pšenični, oziroma rženi moki. — Ta ukaz ima moč od 23. oktobra 1916 dalje. Prestopki se kaznujejo z globo do 2000 K, ali z zaporom do treh mesecev. — V gostilniških in krčmarskih obratih (kavarnah in jedilnicah), kakor tudi čez cesto je prepovedano oddajati kruh. (Izvezete so kolo-dvorske gostilnice, ako postrežejo potnikom in železniškim uslužbencem).

Revizijska pisarna voznihi listov ter reklamacijskih in tarifnih pojasnili posluje v Ljubljani, Dunajska cesta 29.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta št. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/2% brez kaknega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Tedenska pratika.

Petek, 27. oktobra: Sv. Frumencij, škof († prvo stoletje). — Sv. Sabina, muč.

Sobota, 28. oktobra: Sv. apost. Simon in Juda.

Nedelja, 29. oktobra (20. pobink.): Jezus nenavzoč ozdravi kraljičevega sina. — Praznuje se god sv. Narcisa, škofa († 212) in sv. Hiacinta.

Ponedeljek, 30. oktobra: Sv. Marcel, muč. († 298). — Sv. Alfonz Rodriguez († 1617).

† **Torek, 31. oktobra:** Sv. Volbenk, škof.

Sreda, 1. novembra: God vseh svetnikov. **Četrtek, 2. novembra:** Vseh vernih duš dan. — Sv. Just, muč.

Solnce vzhaja ob 6. uri 47 m., zahaja ob 4. uri 44 m.

Luna: Mlaj 26. oktobra ob 9. uri 37 min. zvečer.

Sv. Alfonz Rodríguez.

Alfonz je bil rojen v kraju Segovia na Španskem l. 1531. Kakor večkrat pri osebah, ki so pozneje dosegle veliko svetost, se je tudi pri njem že v zgodnji mladosti pojavljala napredek v čednosti in pobožnosti; ganljiva je bila osobito njegova ljubezen do Matere božje. Ko se je šolal v mestu Alkala, mu je umrl oče, zato se je moral podati na dom v Segovio, da je prevzel in vodil očetove posle. Kmalu nato se je oženil in je bil oče dveh otročičev. Alfonz, ki je ljubil tiho in skrito življenje, ni bil ustvarjen za svetna opravila; kupčija mu je nazadovala, ženo in otroke mu je pobrala smrt. Sklenil je torej, da stopi v redovni stan; ponudil se je v samostanu jezuitov za redovnega brata. Storil je to, ker mu je svetoval njegov spovednik, v duhu pokorščine in ponižnosti. Bog ga je obdaril zaradi tega z izredno gorečnostjo pri molitvi in s posebnim spoznanjem, ki je delo sv. Duha. Kot vratar v hiši družbe Jezusove na otoku Majorka je vsled svoje modrosti tako zaslovel, da so od vseh strani drli skupaj k njemu in ga povpraševali za svet v težavnih zadevah. Da celo prihodnje reči je razodeval in takorekoč videl v srca ljudi. Veliko mladeničev je pregovoril, da so stopili v samostan in se tako posvetili Bogu; med temi je tudi sv. Peter Klaver, apostol črncev. Spisal je knjigo o krščanski popolnosti, ki se je silno razmnožila. Leon XIII. ga je prištel med svetnike 15. januarja 1888.

Izrek sv. Alfonza Rodr.: »Začetek modrosti je v tem, da hrepeniš spoznati samega sebe. Kdor sebe pozna, sebe zaničuje; kdor sebe ne pozna, je prevzetan.«

Najnovejše.

Nagla smrt. (24. oktobra.) Vojni kurat g. Anton Gnidovec, bivši kaplan v Postojni, smrtno ponesrečil. Truplo pripeljali v Postojno.

Nova zmagaja v Dobrudži. Maršal Mackensen je prebil z bolgarskimi, nemškimi in turškimi četami Trajanov nasip ter vrigel sovražnika na celi črti med Donavo in Črnim morjem.

Bolgari zasedli Konstanco. Bolgarske čete so v nedeljo zasedle važno mesto Konstanca ob Črnem morju. To je edino romunsko pristanišče, ki je z notranjostjo zvežano po železnici. V Bukareštu je nastala vsled tega velike zmeda in pobitost. Načrt Rusije je padel v vodo. — Na levem krilu so se Bolgari približali Črnivodji.

Načelniki državnozbornskih klubov, ki so zborovali 23. oktobra na Dunaju, so bili mnenja, da bi ne bilo neprimerno, če bi se sklicali poslanci in parlament. Zahtevali so pa, da se izključijo narodnostna, upravna in imunitetna vprašanja. Tudi poslovnik bi se moral tako preosnovati, da bi bilo mirno zborovanje možno. Seje so se udeležili deželni glavar kranjski dr. Šusteršič, poslanca dr. Korošec in vitez Pogačnik.

SKRIVALNICA.

Mlada gospica tam z grada grajsko deco ima rada. Kje primerna se igrača zanjo urno bi dobila? Volčka ima, a orača reva čisto je zgrešila.

To in ono.

Sodba Hans Jakoba o možitvi. Znani badenski župnik in pisatelj Hans Jakob, ki je nedavno umrl, opisuje v knjigi o svojem delovanju naslednji dogodek. Nekega dne pride k njemu mladenka z dežele, ki ga je večkrat slišala pridigovati, pa mu je zaupala svoje notranje težave. Pripoveduje mu, da bi se rada možila, toda v njeni mašni knjižici je sila lep opis devištva, zato se ji vedno vzbude pomisleki, kadar bi hotela privoliti v zakon. Prav takrat je namreč zaprosil njeno roko za zakon pošten mladenič, ki ji je bil prav všeč; pa se vendar ni mogla odločiti, kajti kadar je ob nedeljah prišla v cerkev ter hotela odpreti molitveno knjižico, pa se ji kar nehote odpre tista stran, kjer je molitev o devištvu. — Hans Jakob pripoveduje dalje: »Re-

kel sem ji, naj mi pokaže molitveno knjižico; nato iztrgam dotični list, ki jo je begal, pa ji dam knjižico nazaj z besedami: »Na, deklič; molitev bom imel zase, ti pa pojdi domov in se omoži!« — Srečna vsled te odločitve gre deklica domov. Čez pol leta jo srečam na cesti. Vesela stopi k meni, mi poda roko in pravi: »Lepo se zahvalim za dober svet; ubogala sem Vas in sem popolnoma srečna.« — Tudi jaz sem bil zadovoljen, da sem pripomogel k tej sreči.«

Obrambni govor. Pred sodiščem stoji pretepač; sodnik mu bere obtožnico: »Obdolžen ste, da ste tožitelja zadnjič, ko je bil semenj, tako zdelali, da osem dni ni bil za nobeno delo, in da je tudi nekaj zob izgubil. — Ali se morete zagovarjati?«

Obtoženec: »To rečem, da naj bi bil raje doma ostal, ko ne razume nobene šale.«

Vprašanja in odgovori.

A. K. — Budanje. Podpore potrebni begunci naj pošljejo prošnje »Posredovalnici za goriške begunce« v Ljubljani, Dunajska cesta — Zadruga zveza.

P. F. — Št. Vid. »Pozdrav iz domovine« se na oča lahko ob vsakem času, ne samo ob novem letu. Četrtna naročnina 50 vin.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, 18. oktobra: 89, 83, 31, 20, 44.
Dunaj, 21. oktobra: 2, 48, 9, 64, 85.

Usnjeno blago

denarnice (tresorji) iz raznega in boks ter kalfusnja, listnice itd. je razprodajalec. Najn. tova. cena 1/2 zaht. vzorec po povz. L. Fränkel, Zürich, Švica Maltau 33 v.l.

Kupujte v Katoliški Bukvarni!

Od visoke c. kr. deželne vlade za Kranjsko z odlokom dne 9. oktobra 1916, št. 30912,

**koncesionirana pisarna za revizijo
voznih listov ter reklamacijskih in
tarifnih pojasnil,**

Ljubljana, Dunajska cesta št. 29
naznanja uljudno svojo otvoritev.

Uradne ure: dopoldne od 1/2 9.—1/2 12. ure,
popoldne od 1/2 3.—1/2 6. ure,
razven nedelje in praznikov.

V revizijo izročeni vozniki listi se bodo točno in s strogo pazljivostjo pregledali.

Honorar nizek.

Tuzemska tvrdka za uvoz in izvoz

išče zastopnika

za kolonijalno blago in druga živila Oziralo se bo le na izurjenega reeinega delavca ki je dobro vpeljan pri razprodajalcih. Ponudbe pod »Erste Kräfte L 352« na anon. posredovalnico

Jos. A. Kienreich, Gradec, Sackstr. 4.—6.

SIROLIN "Roche"

Prsne bolezni, oslovski kašelj, naduha, influenci.

Kdo naj jemlje Sirolin?

1. Vsak, ki trpi na trajnem kašlju, lažje je obvarovati se bolezni, nego jo zdraviti.
2. Osebe s kroničnim kašarom bronkijev, ki s Sirolinom ozdrave.
3. Vadušljivi, katerim Sirolin znafno oledča naduho.
4. Skrofuzni otroci, pri katerih učinkuje Sirolin z ugodnim vspehom na splošni počutek.

Županstvo Komensko na Krasu,
sedaj s sedežem v Sezani, naroča svojim občinarjem, ki so sedaj razkropljeni po svetu, da vsaka družina brez odloga naznaní istemu svojo sedanje bivališče. Ta evidenca bo služila v občo korist, osobito pa še, da se bodo mogle vojakom, ki se nahajalo na bojnem polju itd. in ne vedo, kje da se njih družine nahajajo, podajati informacije. 2457

Zdrava dojilja,

katera je porodila v tem mesecu, se sprejme proti dobri plači v dobro hišo v Ljubljani. Samo pismene ponudbe naj se pošiljajo na M. R. L., Franca Jožefa cesta 16, I. nadstropje, vrata št. 4. 2362

Suhe gobe

žrno in rdečo deteljo, kumno, janež, repno, korenjevo, razna travna in druga domača semena, prazne vreče kakor tudi vse vrste deželnih pridelkov kupuje 2338
SEVER & URBANIČ, Ljubljana, Wolfova ul. 12.

Vrtnar se išče,

ki bi bil zmožen voditi večjo vrtnarijo v Ljubljani. Treba je položiti nekaj kavcije. Pismene ponudbe na upravništvo „Domolj.“ pod šifro 279 S.W.: 363.

Ne prezrite današnjega oglasa „Srečkovnega zastopstva“!

Služba organista in cerkovnika

je oddati na Rovih, p. Radomlje. Četrt zemljišča (6 njiv, 2 vrta), prosta drva, stanovanje, bira. Sprejmo se začasno tudi begunec. Oglasi na župni urad. 2447

Kupujem orehove češnjeve hruševe javorjeve jesenove hlode

po najvišjih cenah. Ponudbe: **HUGON KRALJ,** Ljubljana, Wolfova ulica št. 6. 2006

Kranjska deželna podružnica v Ljubljani,

v. a. dež. živl. in rešit. vezo. in jamst. zavarovalnice

sprejema zavarovanja na doživetje in smrt, otroških dot. rentna in ljudska, nezgodna in jamska zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije. Udeležba na dividendah pri življenjski zavarovanju že po prvem letu.

Stanje zavarovanj koncem 1914 K 173.490.838.—
Stanje gar. fondov koncem 1914 K 48.732.022-76
V letu 1914 se je izplačalo zavarovancem na dividendah čistega dobička K 432.232-61

Kder amerava skleniti življenjsko zavarovanje veljavno hkrati za vojno zavarovanje, naj se v lastno korist obrne do gar. imenovane podružnice.

Prospekti zastoni in poštne prosto.

Sposobni zastopnik se sprejme po najugodnejšim pogoji.

Marije Terezije cesta 12.

Razširja te „DOMOLJUBA“!

Bližajo se veliki dnevi srečel!

V času do 1. febr. 1917 izžrebani bodo glavni dobitki sledečih žrebniških srečel:

Novih srečel Avstrijskega rdečega križa . 300.000 in 500.000 kron
Turških srečel . . . . . 200.000, 400.000 in 200.000 frank.
3°/₁₀ zemljiških srečel iz l. 1880 . . . . . 90.000 in 90.000 kron
3°/₁₀ zemljiških srečel iz l. 1889 . . . . . 60.000 in 100.000 kron

17 žrebanih vsako leto! Svota glavnih dobitkov l. 1917: **3,230.000 kron** oziroma frankov.

Mesečni obrok samo K 7.— oziroma K 3-75.

Te srečke imajo trajno denarno vrednost in je izguba denarja kakor pri loterijah v slučaju neizžrebanja izključena! — Zahtevajte brezplačno pojasnilo in igralni načrt, hitite z naročilom!

7 90

Srečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je **mojstrsko delo urarske umetnosti!**

Razpošilja se po povzetju Neugajajoče zamenjam!

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepoticja, daril itd. v velikem

krasnem ceniku,

katerega zahtevajte zastoni in poštne prosto.

Ziafo uro zastoni!

Natančneje v krasnem ceniku, ki se pošlje zastoni in poštne prosto.

Kako sodno vse stranke. Gisoč takih pisem vam lahko pokazem.

Po letih še ni popravila potrebna.

Moji znanci so zelo iznenađeni da ona kovinska ura, katero sem ori Vas kupil K 4-10, še ni bila popravljena in gre vedno dobro. Pošljite mi sedaj ravno tako za mojega nečaka. Vsoto K 4-10 pošljem istočasno po poštni nakaznici na Vas

Vas najlepše pozdravliam

Skaričevu ori Kradim. — Franc Mimarič, dos.

Vse ure so natančno preizkušene!

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznana.

Svetovna razpošiljalnica

Lastna protokolirana tovarna ur v Svici.

H. SUTTNER samo v LJUBLJANI št. 1.

Nobene podružnice.

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.

Vojna zapeljna ura

avtonomno regul. in redpa. Nihil ali jeklo K 12 - 10 - 20 - v radij. svetiln. kazal. K 16 - 10 - 24 - v sreb. okr. K 18 - 24 - 38 - z rad. svet. kaz. K 30 - 36 - sreb. zap. uranncast. K 30 - 36 - 40 - 14 k zintu zapeljna ura na elast. K 100 - 120 - 140 - 3letno pisмено dovoljena ali debar nazaj.

Jamstvo. Pošilja po povzetju. Nikak. riziko! Zamena dovoljena ali debar nazaj.

Prva tovarna ur JAN KONRAD

e. in kr. dvorni založnik Brnx št. 1555 (Čerko). Na željo se vsakomur zastavi pošlje moj glavni cenik.

število: 1 v kuhinji

Karje za masti rešot ebne! Nikakega pomanjkanja mesa!

Sanogres

— peč.
— ponev.
— lonec.

Praži se brez masti in masla! Toplota se da regulirati! Lahkorabljiv brez predvaje. - Neobhodno potreben za vsako gospodinjstvo, hotele, restavracije, kavarne, delikatese, sanatorije, bolnice itd. **1/2 prihrane pri mesu! Vse redilne snovi se ohranijo.** Pomredbe se naj zavrajajo. Vsi patenti v t. in inozemstvu - Zadrževajte prospekt št. 1 - pri **H. S. SCHLOSSER**, razpisovalas novosti, **DUNAJ II, Invali*enstrasse 1.** Razpisovalas posebne ponudbe.

Ustanovljeno leta 1893.

Ustanovljeno leta 1893.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

reg. strovana zadruga z omejenim jamstvom

sprejema in obrestuje hranilne vloge po

Rentni davek plačuje iz svojega. Zunanjim vlagateljem so za pošl-

4 3/4 %

ljanje denarja na razpolago brezplačno položnice poštne hranilnice.

Zadruga dovoljuje posojila v odsekih na 7 1/2, 15 ali 22 1/2 let, pa tudi izven odsekov proti poljubno dogovorjenim odplačilom. — Dovoljujejo se ranjijska posojila proti zaznambi na plačo in zavarovalni polici ali proti poroštvu. Prospekti na razpolago.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 K. Deležnikov je bilo koncem leta 1913 2492 z 17406 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,788.340 K.

Naceistvo:

Predsednik: **Andrej Kalan**, prelat in stolni kanonik v Ljubljani.

I. podpredsednik:

II. podpredsednik:

E. Kemeč, ravnatelj slov. trg. sole v Ljubljani;

Karol Pollak ml., tovarnar v Ljubljani.

Člani: **Ivan Dolenc**, e. kr. profesor v Ljubljani; **Zajo Albin**, e. kr. rač. očešaj v Ljubljani; **Anton Kralj**, tajnik Zadrugne zveze v Ljubljani; **dr. Marhar Alekzij**, gimn. profesor v Ljubljani; **dr. Jakob Mohoric**, odvetnik kandišt v Ljubljani; **dr. Fran Japež**, odvetnik v Ljubljani; **Ivan Sušnik**, stolni kanonik v Ljubljani; **Anton Sušnik**, e. kr. g. profesor v Ljubljani; **dr. Viljem Schweitzer**, odvetnik v Ljubljani; **dr. Aleš Ušeničnik**, prof. bogoslovja v Ljubljani; **Fran Verbič**, e. kr. gimn. prof. v Ljubljani; **Ignacij Zaplotnik**, katehet v Ljubljani.

Nadzorstvo:

Predsednik: **Anton Kržič**, e. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — Člani: **Anton Cadež**, katehet v Ljubljani; **K. Gruber**, e. kr. rač. očešaj v Ljubljani; **Ivan Minkar**, profesor v Ljubljani; **Avguštin Zajo**, e. kr. rač. revizent in posestnik v Ljubljani.

Priporočamo cenjenemu občinstvu edino domačo tyroko

IGN. VOK

Špecialna irgovinā silvalnih strojev in koles Ljubljana, Sodna ul. 6, katera ima pe ugodni cenah in obrokah od strokov. jakov prizenano najboljše silvalne strojev Evropi in to so „PPAFF“ v veliki izbiri in zalogi.

10 letna pismena garancija!

Pouč. o vzetju vsak čas brezplačno. Prični posredovatel se isbejo.

Plemenski prasci

se prodajo pri Svinjerejski družbi Ljubljana, Dunajska cesta 29. 2320

Krompir, peso, korenje, repo, pleve in želod

KUPUJE

Prva kranjska svinjerejska družba Ljubljana, Dnnajska cesta št. 29.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrouvana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

Vloge v „Ljudski posojilnici“ so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/2 %

Rezeroni zakladi znašajo okroglo kron 800.000.—. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1915 23 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 50 vinarjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljšje.

